

Suvremena izvedba narodne nošnje

Prijić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

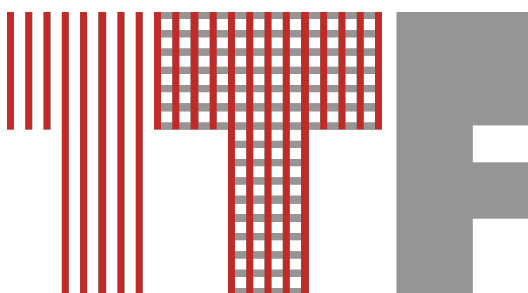
2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:601685>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN

ZAVRŠNI RAD

SUVREMENA IZVEDBA NARODNE NOŠNJE

MARTINA PRIJIĆ

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

SUVREMENA IZVEDBA NARODNE NOŠNJE

Izv. prof. art. PAULINA JAZVIĆ

MARTINA PRIJIĆ
11300/TMD

Zagreb, rujan 2023.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
Department of Textile and Clothing Design

FINAL THESIS

CONTEMPORARY PERFORMANCE OF FOLK COSTUME

PAULINA JAZVIĆ, Assoc. Prof. Art

MARTINA PRIJIĆ
11300/TMD

Zagreb, september 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 36

Broj slika: 32

Broj literaturnih izvora:9

Broj likovnih ostvarenja:15

Mentor/ica: izv. prof. art. Paulina Jazvić, ak. slik

Članovi povjerenstva:

Doc. art. Ivana Mrčela, mag. art., predsjednik/ica

Izv. prof. art. Paulina Jazvić, ak. slik., član/ica

Doc. Dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, član/ica

Doc. art. Marin Sovar, ak. slik. graf., zamjenik člana/ice

Datum predaje:_____

Datum obrane:_____

Ocjena:_____

*“Tradition is not the worship of ashes, but the preservation of
fire.”*

-Gustav Mahler

SAŽETAK:

Tradicija narodne nošnje je ostala sačuvana dugi niz godina te je i dalje bitan dio kulture mnogih zajednica. Tradicija se prenosi s koljena na koljeno u obiteljskim zajednicama kako i u zajednicama poput različitih kulturno umjetničkih društava. Očuvanost, dugotrajnost i otpornost narodne nošnje na modna strujanja su me potaknuli da dizajniram kolekciju moderne izvedbe narodne nošnje. Elemente poput palete boja ili specifični tekstilni dizajn pronađen na narodnim nošnjama sam prenijela na samu kolekciju. Kolekcija je podijeljena na 5 dijelova, svaki dio je inspiriran predijelom iz kojeg je nošnja koja je bila ključna za dizajniranje. Hrvatske narodne nošnje koje su potaknule izradu cijelu kolekcije su narodna nošnja s područja Brezovice te Posavine. Zatim imamo Crnogorsku dvorsku narodnju nošnju i narodnu nošnju s područja Risana te narodnu nošnju s područja Bosne i Hercegovine također kao inspiracija za nastalu kolekciju.

Ključne riječi:

Baština, tradicija, suvremenost, kultura

ABSTRACT

The tradition of folk costume has remained preserved for many years and is still an essential part of the culture of many communities. The tradition is passed down from generation to generation in family communities as well as in communities such as various cultural and artistic societies. The preservation, durability and resistance of folk costumes to fashion trends encouraged me to design a collection of modern designs of folk costumes. Elements such as the color palette or the specific textile design found on folk costumes I transferred to the collection itself. The collection is divided into 5 parts, each part is inspired by a landscape from which the costume that was crucial for the design. Croatian folk costumes that encouraged the creation of the entire collection are folk costumes from the area of Brezovica and Posavina. Then we have Montenegrin court folk costume and folk costume from area of Risan and folk costumes from Bosnia and Herzegovina also as inspiration for the resulting collection.

Keywords:

Heritage, tradition, modernity, culture

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1. Hrvatske narodne nošnje.....	2
2.2. Panonski tip nošnje.....	3
2.3. Dinarski tip nošnje.....	4
2.4. Jadranski tip nošnje.....	5
2.5. Narodna nošnja Brezovica (Kupinečki Kraljevec).....	6
2.6. Posavska narodna nošnja.....	7
2.7. Crnogorska narodna nošnja.....	8
2.8. Narodna nošnja Bosne i Hercegovine.....	9
3. VLASTITO LIKOVNO OSTVARENJE	10
3.1. Vlastita kolekcija inspirirana narodnom nošnjom.....	10
3.2. Konstrukcija i modeliraje kroja.....	29
4. ZAKLJUČAK	33
5. LITERATURA	34
6. PRILOZI	35

1.UVOD

Narodna nošnja je tradicionalna odjeća nošena u predindustrijskom dobu. Sastoji se od odjevnih predmeta koji su se nosili svakodnevno ili u svečanim prilikama, prilagođene godišnjim dobima, pripadnosti, kvaliteti života i običajima. [1]

Prestankom nošenja narodne nošnje, ona prelazi u etnografske muzeje, različita kulturno umjetnička društva ili ostaje u privatnom obiteljskom vlasništvu te se prenosi s koljena na koljeno. Narodna nošnja je usprkos tome što se oduprijela modnim trendovima, ostala bitan dio tradicije koji se i dalje koristi na raznim državnim svečanostima te folklornim izvedbama.

Očuvanost i trajnost narodne nošnje je inspiriralo kolekciju "Moderna izvedba narodne nošnje" koja prikazuje kako se predindustrijski elementi na odjevnim predmetima mogu vrlo jednostavno i elegantno uklopiti u suvremene odjevne komade.

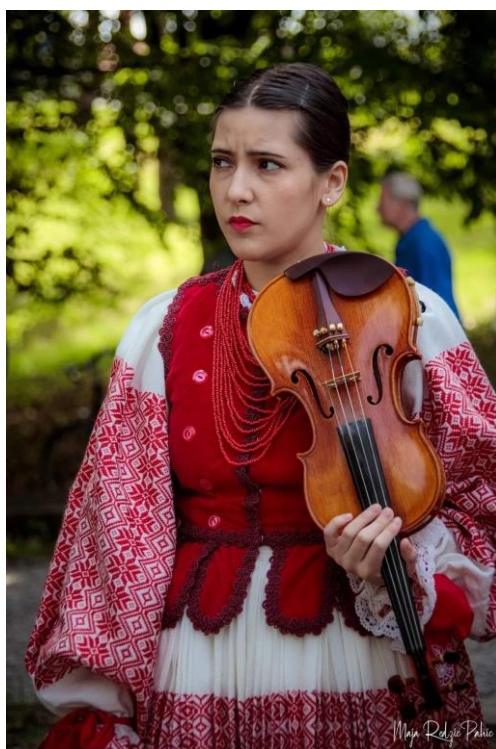
2. TEORIJSKI DIO

2.1. Hrvatske narodne nošnje

Izvori kažu kako se seljačka odjeća od koje potječe sama narodna nošnja, najintenzivnije razvijala u XIX. st. [1]

Nošnje se mogu podijeliti u 3 različita etnografska područja: panonsko, dinarsko te jadransko. Svako etnografsko područje ima svoje elemente koji ih vidno razlikuju od drugih područja. [2] Elementi poput prirodnih obilježja kao što su klima i tlo prostora na kojem se razvijala narodna nošnja, utjecali su na kroj, dizajn narodne nošnje te na materijal od kojeg je napravljena. Materijali koji su se većinski koristili su lan i konoplja te vuna ovaca.

Na Hrvatske narodne nošnje utjecaj su imali i neki povijesno-umjetnički stilovi poput rimske tunike, čija se obilježja mogu pronaći na košulji dalmatinskog zaleđa. Dok na posavskim prslucima i zimskim ogrtačima možemo pronaći obilježja baroka.

Slika 1. Ženska narodna nošnja Posavine

2.2. Panonski tip nošnje

Središnji te istočni dio Hrvatske je obilježen panonski tipom narodne nošnje. Muška narodna nošnja se sastojala od muških gaća, košulje, pojasa, prsluka te kratkog zimskog kaputa. Na nogama su nosili *obojke* te opanke, a na glavi šešir.

Ženska se narodna nošnja sastojala od duge košulje, pregače i prsluka. Glavu su pokrivala rubcima. [1]

Slika 2. Ženska narodna nošnja panonskog tipa

2.3. Dinarski tip nošnje

Područje gorske Hrvatske i dalmatinske zaleđe pripada dinarskom tipu narodne nošnje. Materijal od kojeg je većinski bila izrađivana su vuna i sukno.

Ženska nošnja se sastojala od dugačke košulje ravna kroja, pregače te suknenog prsluka *zobun*. Na glavi su djevojke nosile crvene kapice dok su žene nosile bijeli rubac.

Muška odjeća se sastojala od hlača, košulje, haljetka te kožnog pojasa. Pokrivalo za glavu je bila plitka crvena kapa, a na noge su obuvali vunene čarape i opanke. [1]

Slika 3. Ženska narodna nošnja dinarskog tipa

Slika 4. Muška i ženska narodna nošnja dinarskog tipa

2.4. Jadranski tip nošnje

Jadranski tip narodne nošnje obilježio je otočni prostor te obalnu Hrvatsku. Muška narodna nošnja se sastojala od kraćih hlača, košulje te vunene kape u obliku tuljca s kiticom.

Ženska narodna nošnja se sastojala od košulje, suknje te pojasa. Pokrivala za glavu su bila rubac ili dugi ovoj *rub*. Na noge su obuvale pletene čarape i plitke cipele. [1]

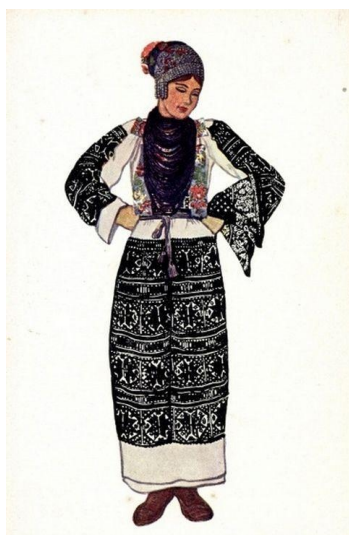

Slika 5. Muška i narodna nošnja jadranskog tipa

2.5. Narodna nošnja Brezovice (Kupineči Kraljevec)

Nošnja koja je inspirirala prvi dio kolekcije dolazi iz Brezovice (Kupinečki Kraljevec). Nošnja je šarolika te bogato ukrašena ornamentima.

Sastoji se od bogato ukrašenih košulja košulja, prsluka te suknji. Muškarci nose bijele košulje, prsluke te hlače. Odjevni komadi su ukrašeni raznim ponavljajućim uzorcima u različitim bojama. [3]

Slika 6. Ženska narodna nošnja Brezovice

2.6. Posavska narodna nošnja

Sljedeći dio već spomenute kolekcije inspirirale su narodne nošnje s prostora posavine točnije iz Siska.

Ženska narodna nošnja se sastojala od *podoblačkih* tj. Podsuknji, *rubaća* tj. Suknji, pregači *zaslana*, *lajbeka* (prsluk) te košulji širokih rukava koji su bili bogato ukrašeni. [5] Udane žene na glavi nose *halbicu* čija vrsta ovisi o ukrašivosti kape ili rubce. Dok djevojke nose dvije pletenice s crvenim pantlekima povezanim u mašne. Na nogama nose opanke ili cipele i čizme, ovisno o financijskom stanju obitelji. [6]

Muška narodna nošnja se sastoji od košulje, gaća s resama ili uskih gaća te crvenog prsluka (*lajbek*). [5] Oko vrata dolazi crvena marama. Na noge u obuvali opanke te imućniji čizme ili cipele. [6]

Slika 7. Ženska narodna nošnja Posavine

2.7. Crnogorska narodna nošnja

Crnogorska narodna nošnja pod utjecajima Kotora i Boke pretvorila iz vrlo jednostavne narodne nošnje u vrlo bogatu narodnu nošnju. Muška narodna nošnja bogatija je ukrasima od ženske narodne nošnje. [6]

Materijali koji su se koristili za izradu navedene nošnje su vuna, lan i konoplja. Muška narodna nošnja se sastoji od bijele košulje, prsluka, hlača *pantalona*, pojasa, dokoljenica te čarapa. Na nogama nose opanke od ovčje kože. Pokrivalo za glavu je crvena crnogorska kapa ravnog dna.

Ženska odjeća se pak sastoji od bijele suknje, izvezene košulje, pregače *kecelje* te pojasa. Žene na glavi nose maramu dok djevojke nose kapicu nalik muškoj kapi. Žene pletu kosu u dvije pletenice koje idu oko glave. [7]

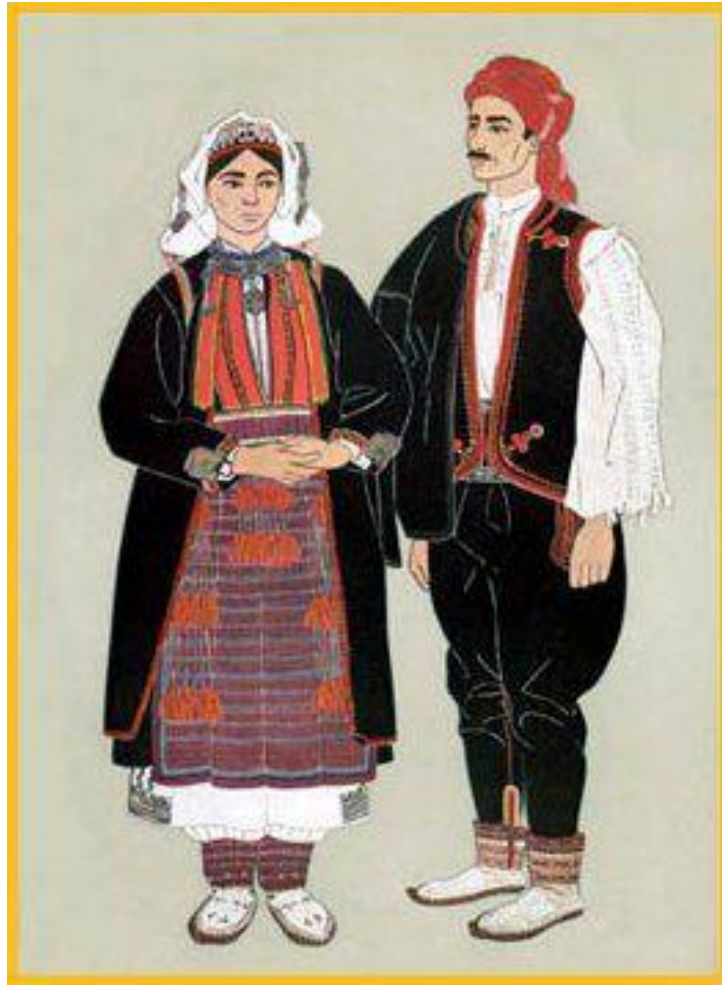
Slika 8. Muška i ženska dvorska narodna nošnja Crne Gore

2.8. Narodna nošnja Bosne i Hercegovine

Dio kolekcije inspiriran je bio narodnom nošnjom Bosne i Hercegovine. Materijali koji su se koristili za izradu nošnji su bili lan, konoplja, vuna i koža.

Žene su nosile duge lanene košulje bogate vezovima, *zubun*, haljina, pregača, vunениh čarapa do koljena crne ili crvene boje. Na glavi djevojke nose crvenu kapicu, a žene bijeli maramu zvana *krpa*.

Muškarci odijevaju duga lanena košulja, nalik ženskoj košulji, gaće, pojasa, *zobun*, *kožun* i haljinu. Na nogama nose čarape do koljena kao i žene. Dok na glavi nose crvenu kapu preko koje ide crveni vuneni šal. [8]

Slika 10. Muška i ženska narodna nošnja Bosne i Hercegovine

3. VLASTITO LIKOVNO OSTVARENJE

3.1. Vlastita kolekcija inspirirana narodnom nošnjom

Kolekcija “Moderna izvedba narodne nošnje” sastoji se od 5 manjih kolekcija sa 3 različite izvedne modern izvedbe odabranih narodnih nošnji. Svaka manja kolekcija inspirirana je različitim područjem na kojem je nastala narodna nošnja. Kako svako područje ima vlastitu izvedbu narodne nošnje te ima određene elemente po kojima je specifična tako se i svaki dio kolekcije razlikuje ovisno o nošnji kojom je inspiriran. Kod kreiranja kolekcije oslonila sam na elemente poput palete boje, izgleda košulje te nakita ili modnih dodataka koje nošnja sadržava.

Tako je prvi dio kolekcije inspiriran Hrvatskom narodnom nošnjom Brezovice (Kupinečki Kraljevec). Nošnja koja je nadahnula kreacije (slika 10.) je bijela nošnja s

crnim detaljima i plavim dodatcima te sam se oslonila na identičnu paletu boja u kreiranju. Zadržala samo također crni uzorak s originalne nošnje te izgled nakita koji možemo uočiti oko vrata na primjeru narodne nošnje Brezovice.

Slika 10. Narodna nošnja Brezovice koja je nadahnula process kreiranja

Sljedeći dio kolekcije nadhnut je bio Hrvatskom narodnom nošnjom Posavine tj. točnije narodnom nošnjom iz Siska. Nošnja se sastoji od suknje i košulje u bijeloj boji sa crvenim, plavim, ljubičastim i žutim vezom te crvenog *lajbeka*. Paletu boja te vezove cvijetova sam zadržala te prenijela na kreacije u obliku veza na rukavu i suknji kao i lajbek koji možemo pronaći na jednoj od kreacija. Jedan od kreacije također sadrži mašnu kao dodatak na košulji koju djevojke nose na kosi kao dio Posavske narodne nošnje (slika 11.).

Slika 11. Narodna nošnja Posavine koja je nadahnula process kreiranja

Dva dijela kolekcije bila su nadahnuta narodnom nošnjom Crne Gore. Prvi dio bio je nadahnut narodnom nošnjom iz Risana. Nošnja se sastoji od suknje i košulje bijele boje te haljine crvene boje sa zlatim vezom. Kolekcija sadrži spomenutu paletu boja :crvene, bijela i zlatna. Također sam zadržala elemente poput košulje, rukava haljine te zlatnog veza (slika 12.)

Slika 12. Narodna nošnja Crne Gore (Risan) koja je nadahnula process kreiranja

Drugi dio inspiriran je crnogorskom dvorskom narodnom nošnjom koja sadrži bijele, zelene, crvene i zlatne elemente u vezu te ukrasima i dodatcima. Nakit te vez sam prenijela u svoju modernu izvedbu narodne nošnje kako bih upotpunila izgled kreacije. Također sam zadržala i paletu boju kako bih bolje spojila kreacije (slika 13.).

Slika 12. Dvorska narodna nošnja Crne Gore koja je nadahnula process kreiranja

Zadnji dio kolekcije bio je nadahnut narodnom nošnjom Bosne i Hercegovine. Nošnja se sastoji od zelenih i rozih hlača te košulje i prsluka s vezom. Paletu boja i vez sam prenijela na vlastitu kreaciju kao i oblik hlača (*dimije*). Jedna od kreacija također sadrži i oblik rukava te vez nalik onom na samoj nošnji (slika 14.).

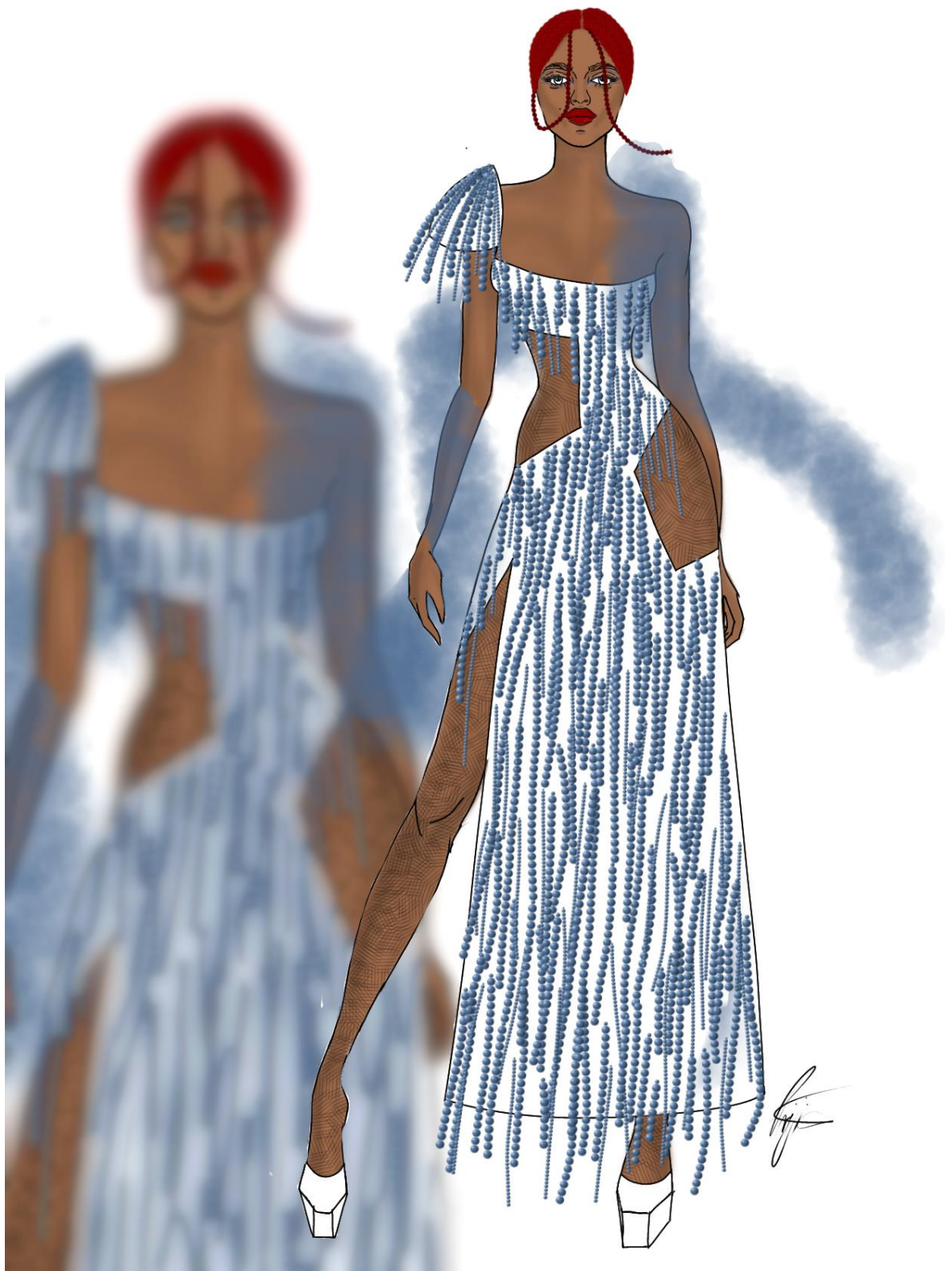
Slika 14. Narodna nošnja Bosne i Hercegovine koja je nadahnula process kreiranja

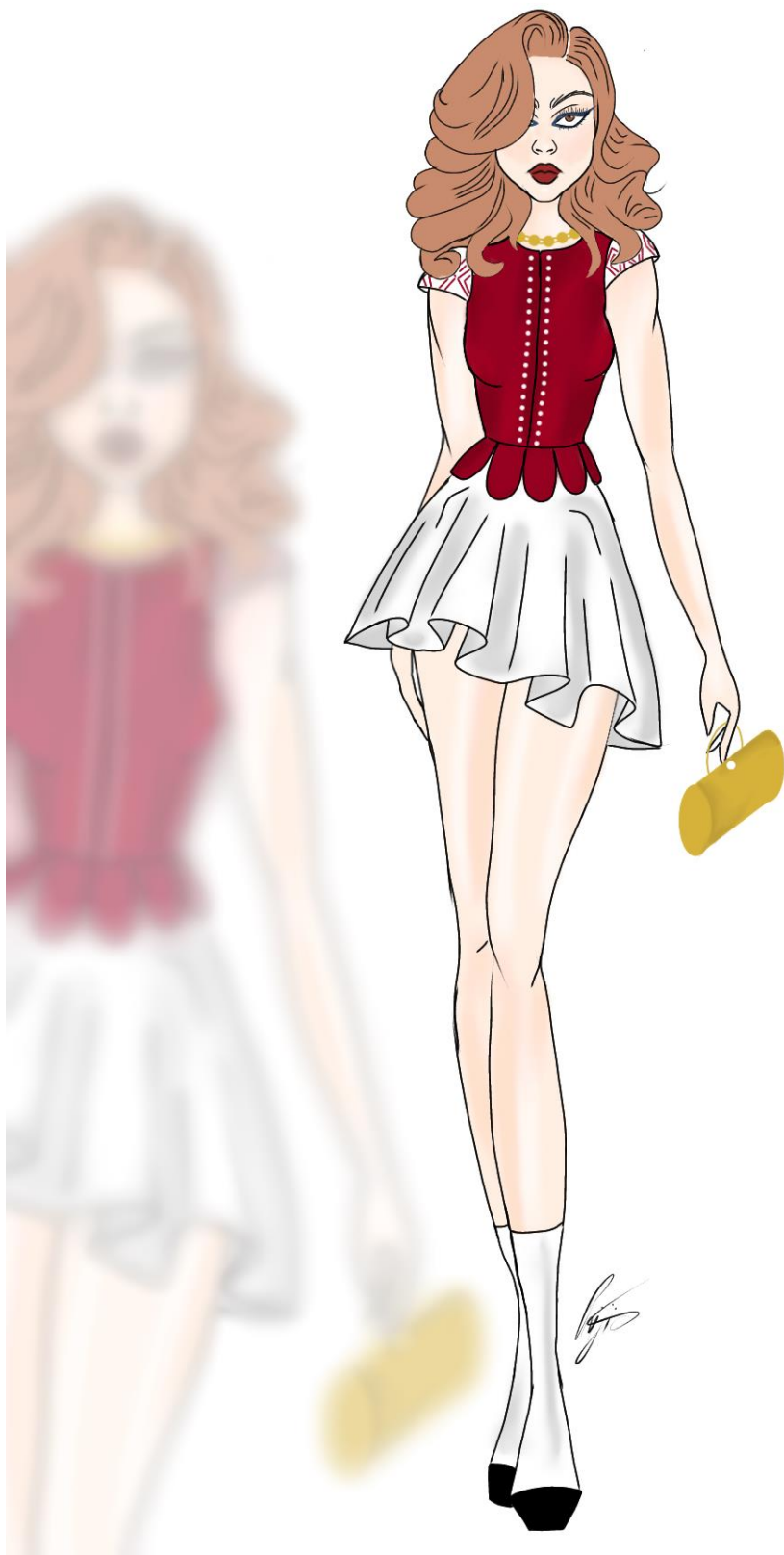
Slika 15. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Brezovice

Slika 16. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Brezovice

Slika 17. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Brezovice

Slika 18. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Posavine

Slika 19. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Posavine

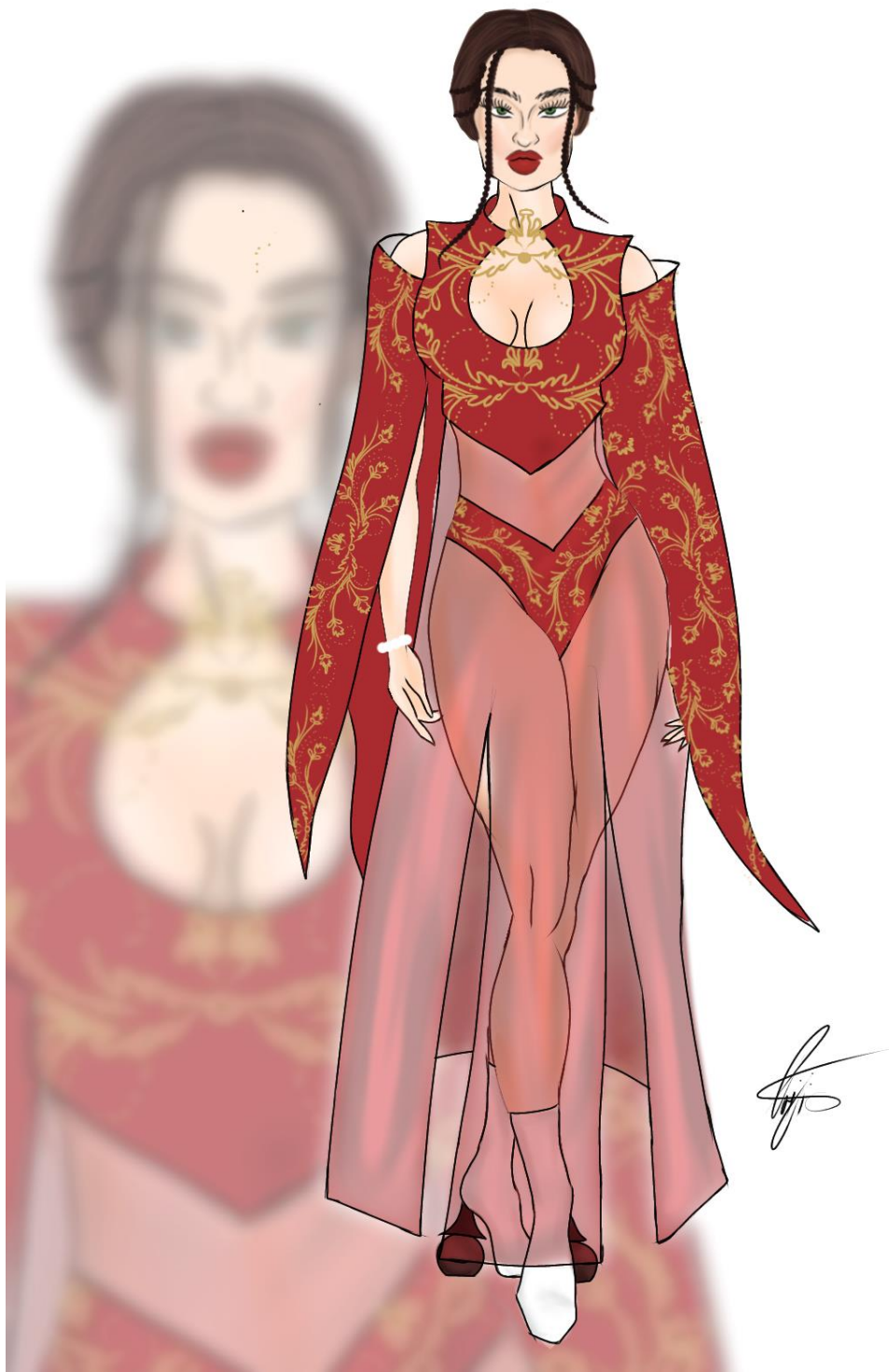
Slika 20. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Posavine

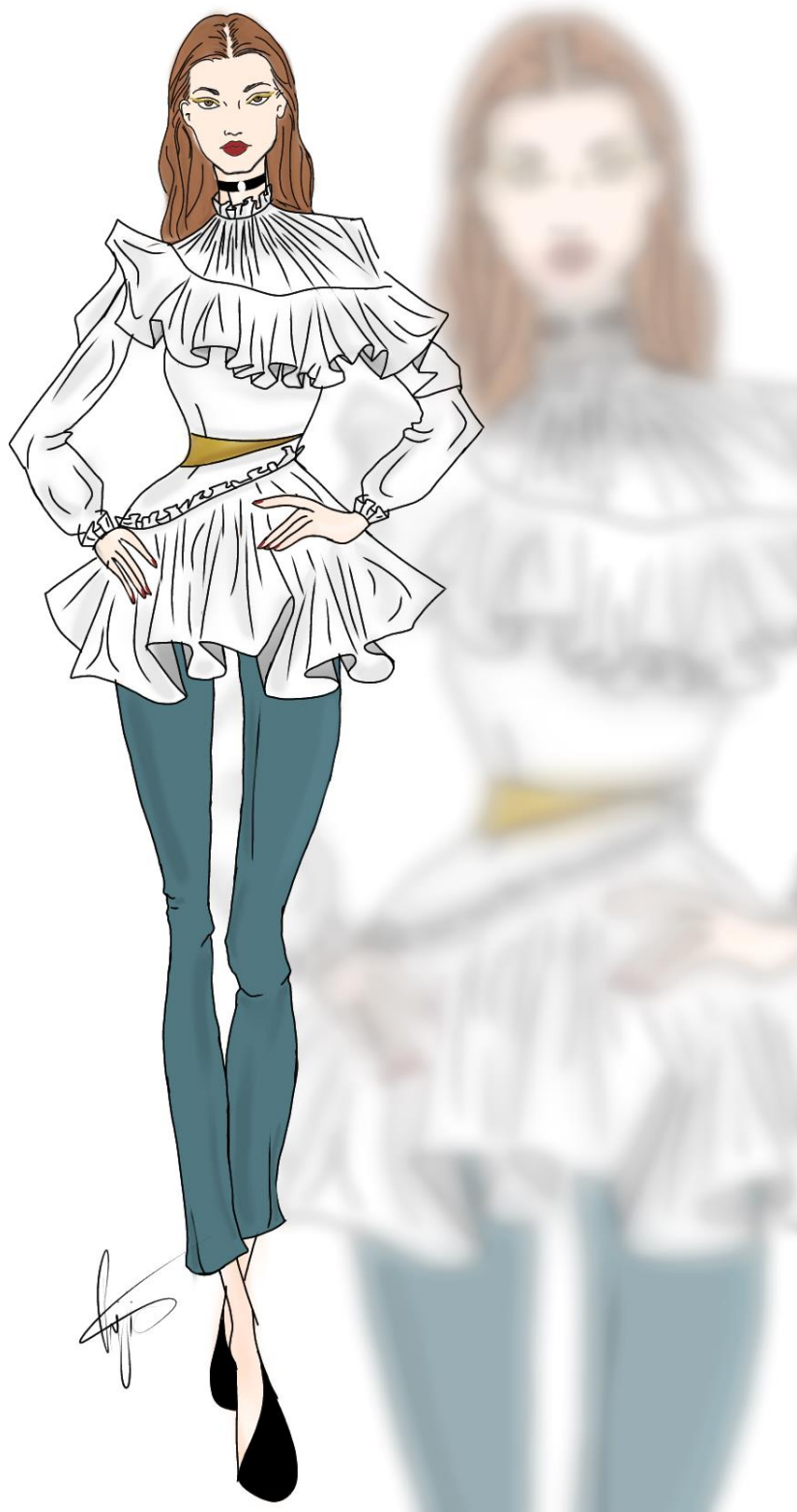
Slika 21. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore (Risan)

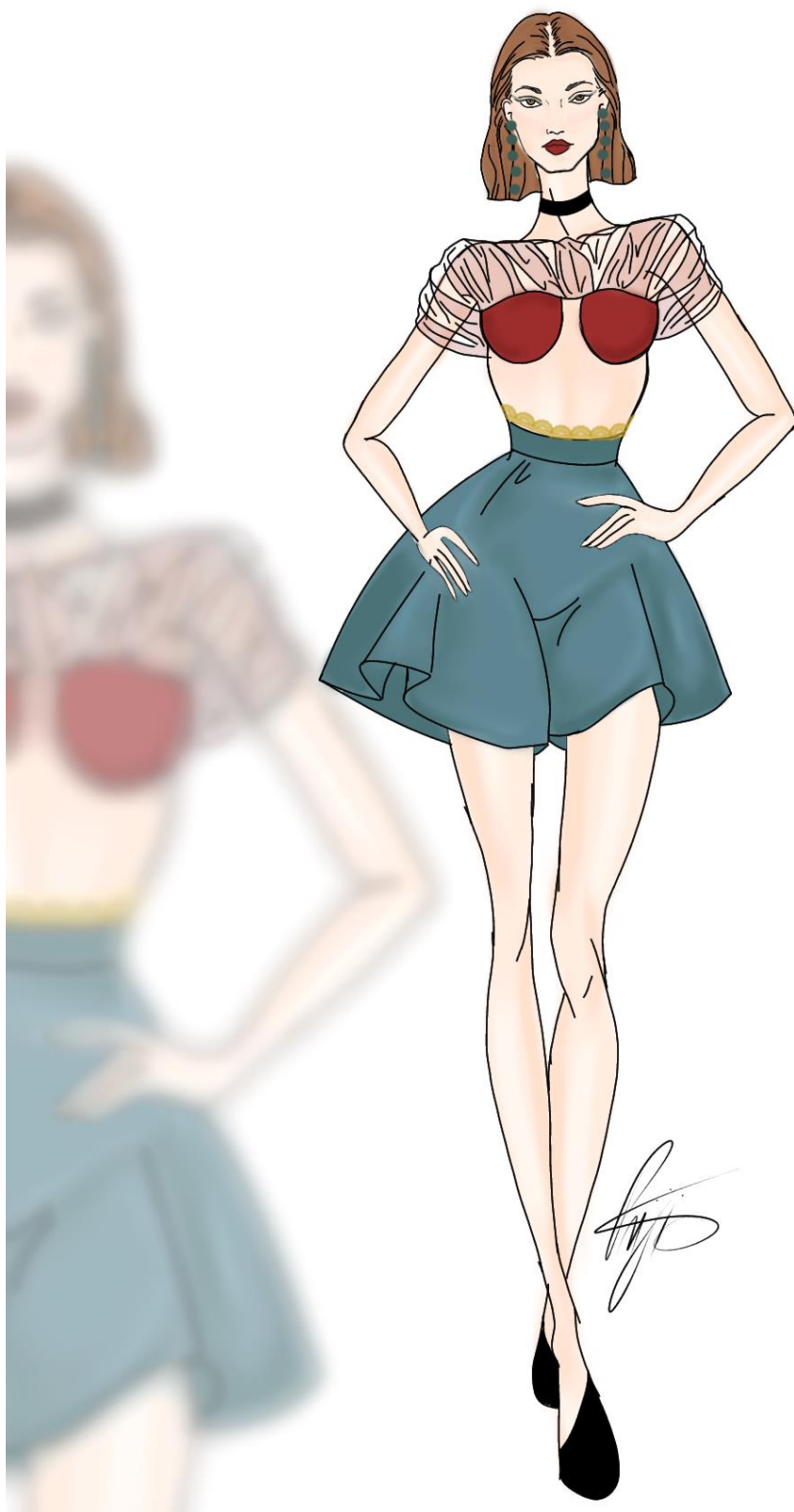
Slika 22. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore (Risan)

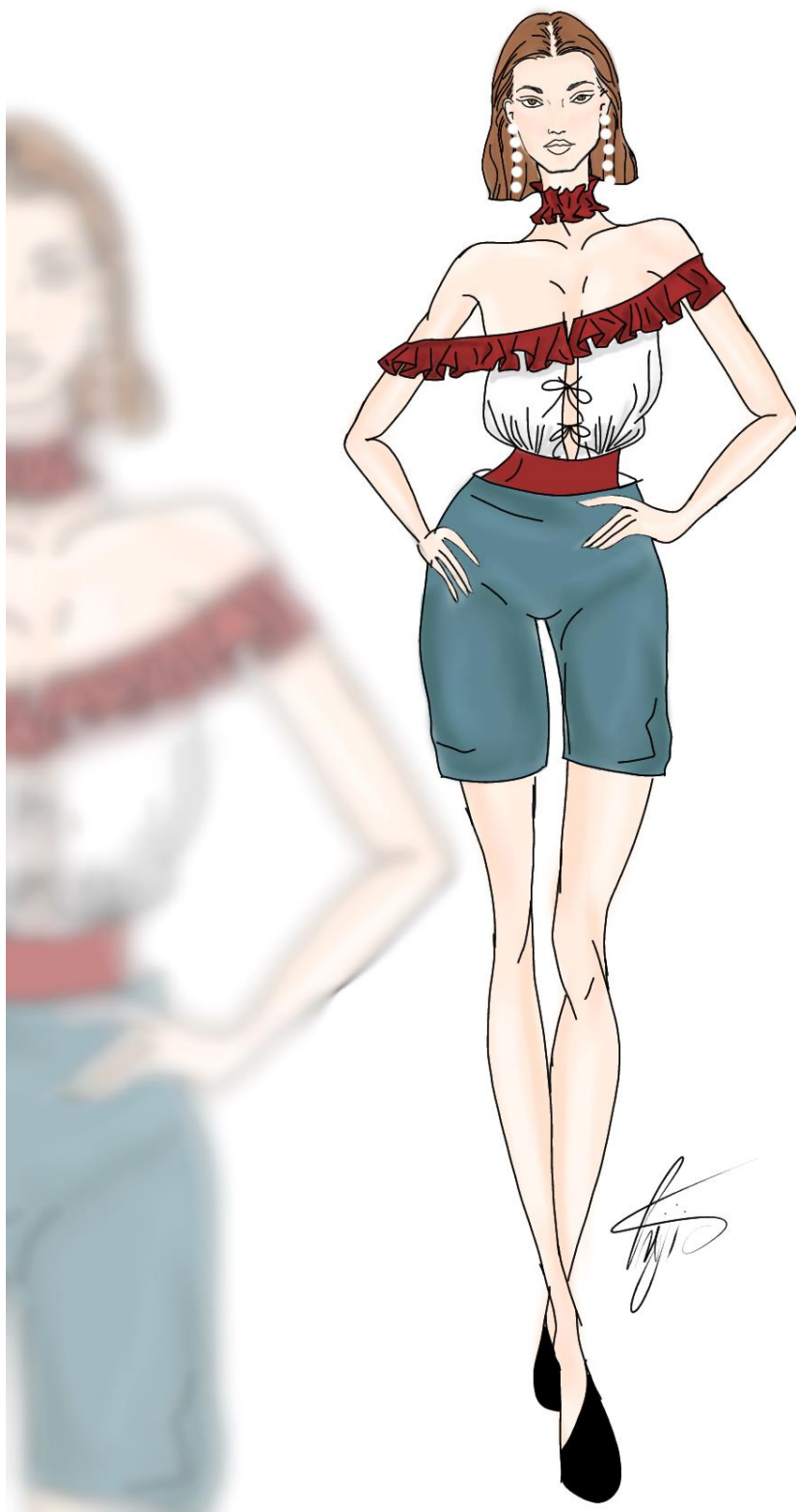
Slika 23. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore (Risan)

Slika 24. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore

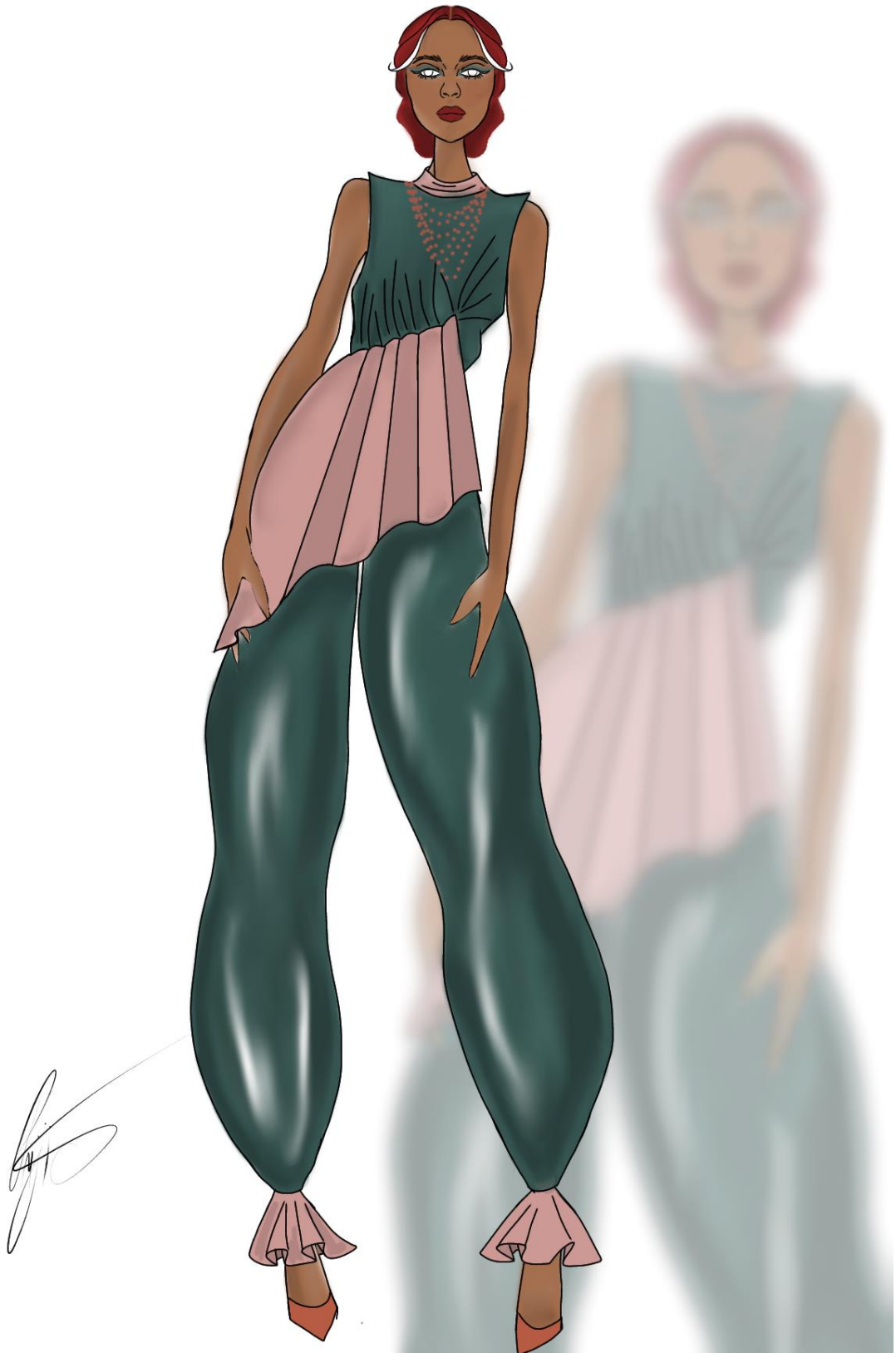
Slika 25. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore

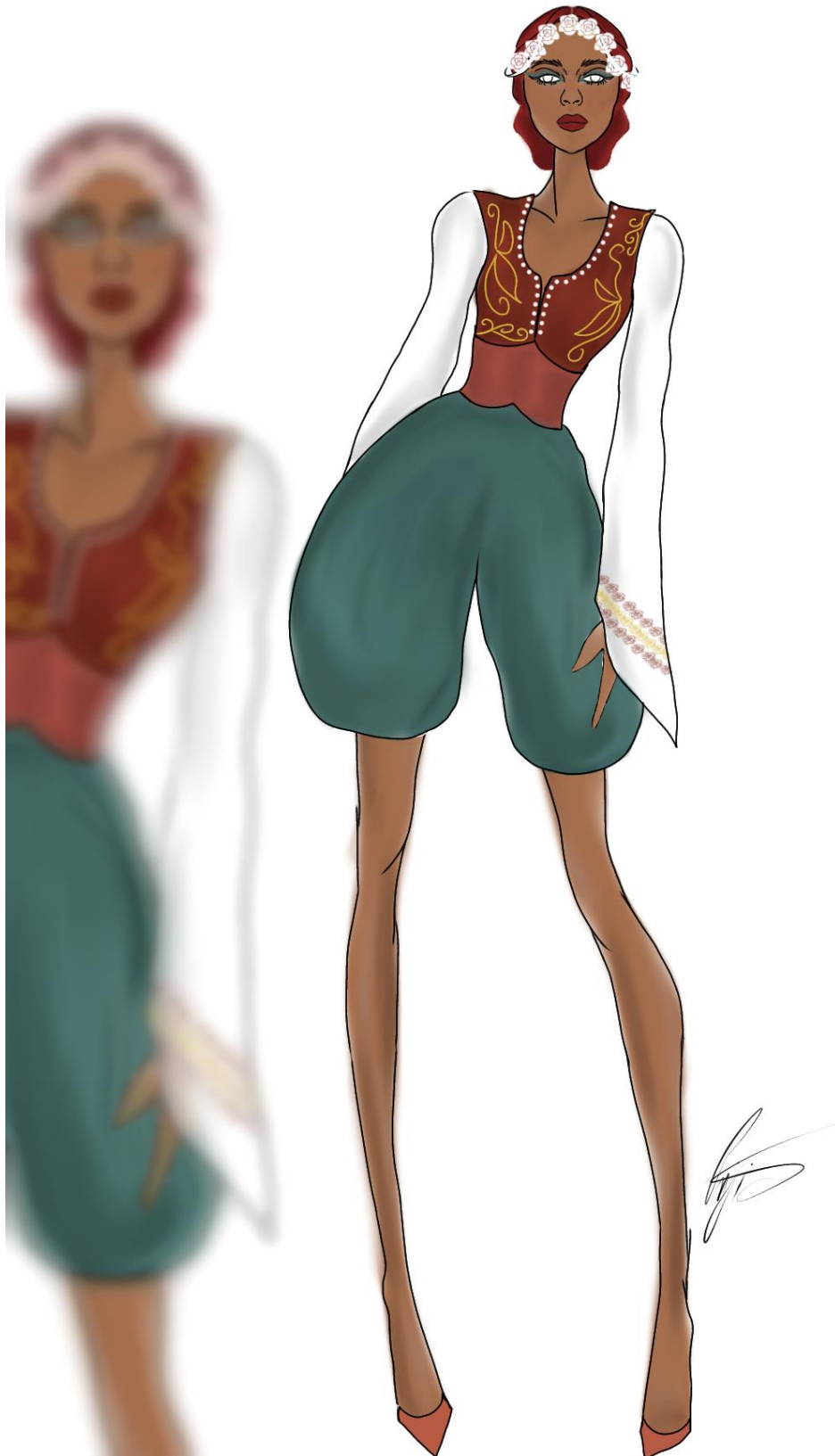
Slika 26. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Crne Gore

Slika 27. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Bosne i Hercegovine

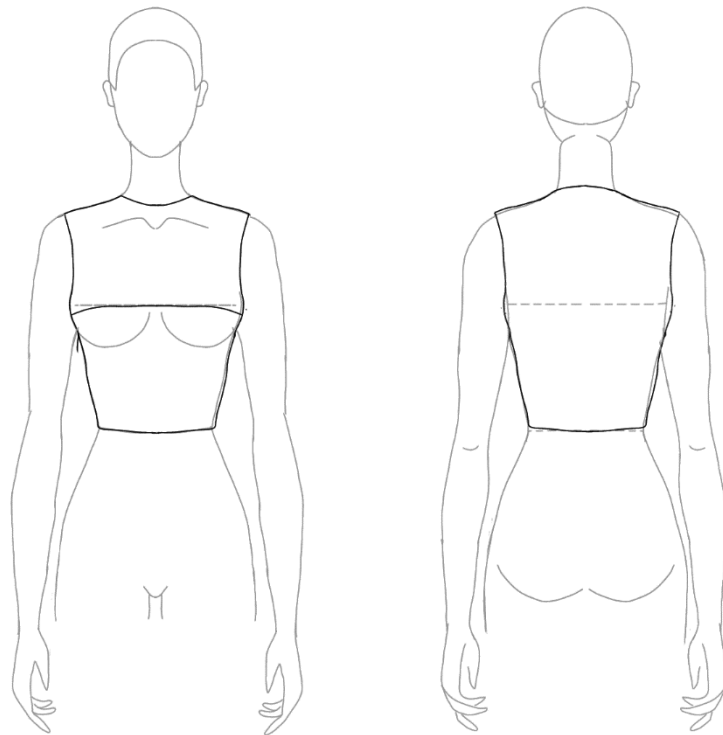
Slika 28. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Bosne i Hercegovine

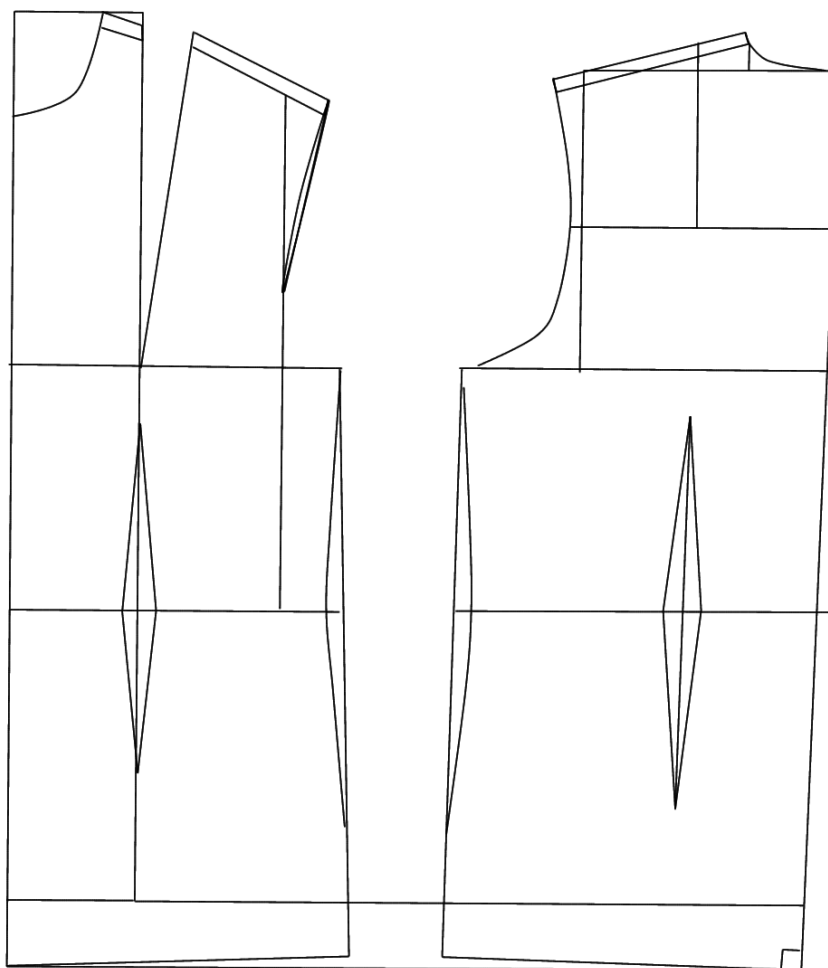
Slika 29. Kreacija po uzoru na narodnu nošnju Bosne i Hercegovine

3.2. Konstrukcija i modeliranje kroja

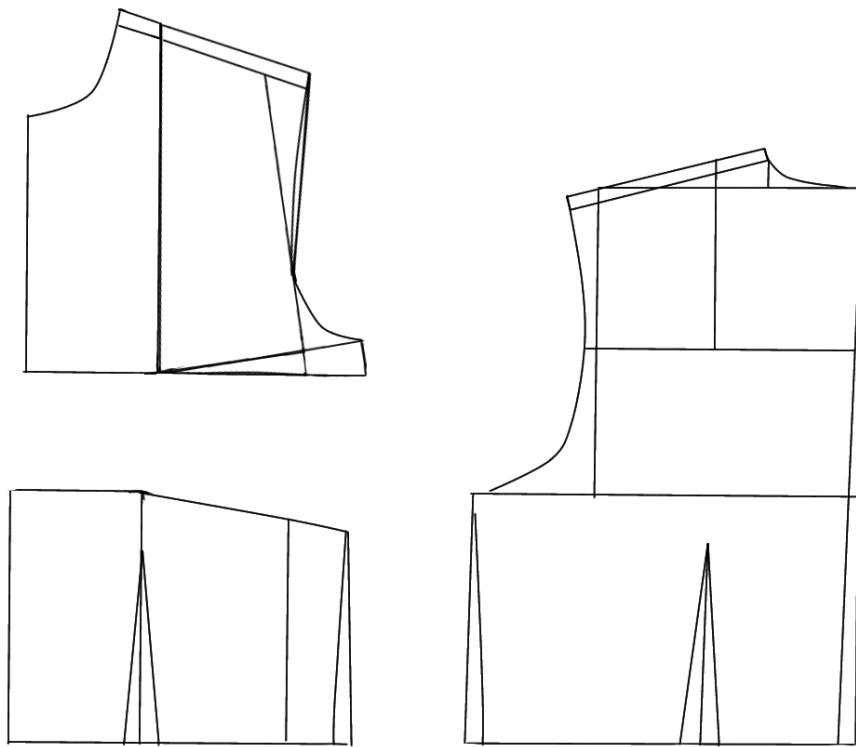
Pri konstrukciji je korištena knjiga Tehnike konstrukcije i Modeliranja Odjeće (D. Ujević, D. Regale, M. Hrastinski)¹³ iz 2004. godine. Kao bazu za modeliranje uzela sam temeljni kroj ženske bluze, odjevne veličine 38. Modeliran je primjer bluze iz dijela kolekcije nadahnute narodnom nošnjom Posavina (slika 19.)

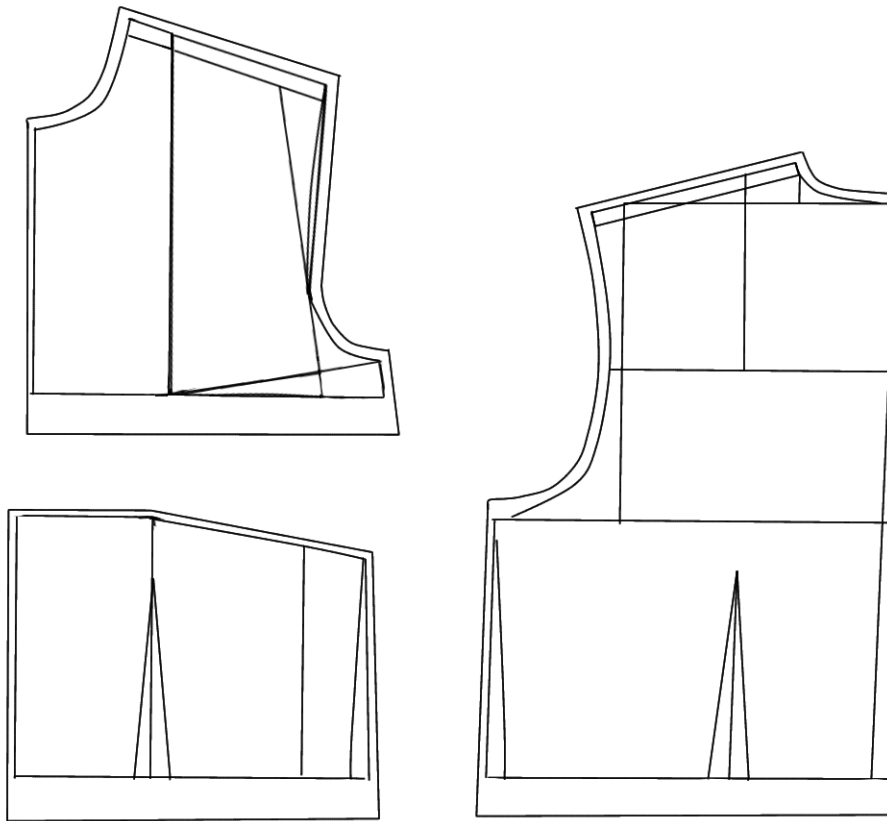
Slika 30. Odabrani model

Slika 31. Temeljni kroj ženske bluze

Slika 32. Modeliranje temeljnog kroja prema slici

Slika 33. Krojni dijelovi sa šavnim dodatcima

4.ZAKLJUČAK

Narodna nošnja se usprkos svim modernim promijenama uspjela zadržati te poštovati godinama nakon što je prestala biti dio svakidašnjeg života ljudi. Zadržala se u obiteljima, etnografskim muzejima te se više puta godišnje prikazuje na raznim kulturno-umjetničkim događanjima.

Upravo ta očuvanost i dugotrajnost me navela da kreiram kolekciju koja je modernizirala upravo narodnu nošnju kako bih pokazala da i ne tako moderni elementi odjeće mogu zapravo biti suvremeni te se mogu i danas uklopiti u svijet mode u kojem živimo.

Kroz kolekciju samo prikazala 5 manjih kolekcija, svaka sadrži 3 kreacije koje su oživile elemente narodnih nošnji Brezovice, Posavine, Crne Gore te Bosne i Hercegovine. Zadržala sam paletu boja, neke od odjevnih predmete te dodatka kako bih upotpunila te povezala same kreacije sa narodnom nošnjom koja ih je inspirirala.

Cilj kreiranja ove kolekcije je bio da na stranicama ovog rada predočim kako nešto tradicionalo itekako može postati moderno i suvremeno.

5. LITERATURA

- [1] narodna nošnja, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslava Krležina (2021.) <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=42987> Pristupljeno 20.8.2023.
- [2] Radauš-Ribarić J.: Narodne nošnje Hrvatske, nakladnik: Spektar, Zagreb (1975.)
- [3] KUD „KUPINEČKI KRALJEVEC“, *zafaz*,
https://www.zafaz.hr/kudovi/KUD_Kupinecki_kraljevec/kud.php Pristupljeno 23.8.2023.
- [4] Narodna nošnja Posavine, *NARODNA NOŠNJA HRVATSKE*,
<https://jsfolklor.wordpress.com/narodna-nosnja-posavine/> Pristupljeno 30.8.2023.
- [5] Zbirka narodnih nošnji, *KUD POSAVEC*, <https://kud-posavec.hr/zbirka-narodnih-nosnji/> Pristupljeno 25.8.2023.
- [6] Zadrina M.: Crnogorska narodna nošnja kroz opise stranih putopisaca, MATICA, br.78, ljeto 2019.
- [7] Apollonoič Rovinjski P.: Crna Gora u prošlosti i sadašnjosti, Izdavački centar Cetinje (1994.)
- [8] Narodne nošnje, *bosnafolk* (1999.), <https://www.bosnafolk.com/sehara/nnosnje.php> Pristupljeno 30.8.2023.
- [9] Ujević D., Rogale D., Hrastinski M.: Tehnike Konstruiranja i Modeliranja Odjeće, Tekstilno- tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zrinski d.d., Čakovec, 2004.

6. PRILOZI

Slika 1: Ženska narodna nošnja Posavine, fotografija člana HKUD Radost Sela

Slika 2: Ženska nošnja panonskog tipa <https://kud-posavec.hr/zbirka-narodnih-nosnji/>

Slika 3: Ženska narodna nošnja dinarskog tipa <https://narodni.net/dinarske-narodne-nosnje-2/>

Slika 4: Muška i ženska narodna nošnja dinarskog tipa
<https://www.dinarskogorje.com/tradicionalne-noscaronnje-kostimi-i-tekstilna-radinost.html>

Slika 5: Muška i ženska narodna nošnja jadranskog tipa <https://www.selo.hr/nosnje-otoka/>

Slika 6: Ženska narodna nošnja Brezovice
http://www.croatianhistory.net/etf/sertic_zdenka2.html

Slika 7: Ženska narodna nošnja Posavine, fotografija člana HKUD Radost Sela

Slika 8: Muška i ženska narodna nošnja Crne Gore <https://zlatnivez.me/narodna-nosnja-i-tradicija/>

Slika 9: Muška i ženska narodna nošnja Bosne i Hercegovine
<https://www.bosnafolk.com/sehara/nnosnje.php>

Slika 10: Narodna nošnja Brezovice koja je nadahnula proces kreiranja
http://www.croatianhistory.net/etf/sertic_zdenka2.html

Slika 11: Narodna nošnja Posavine koja je nadahnula proces kreiranja, fotografija člana HKUD Radost Sela

Slika 12: Narodna nošnja Crne Gore (Risan) koja je nadahnula proces kreiranja
<https://narodni.net/tradicionalne-hrvatske-narodne-nosnje/>

Slika 13: Dvorska narodna nošnja Crne Gore koja je nadahnula proces kreiranja
<https://narodni.net/tradicionalne-hrvatske-narodne-nosnje/>

Slika 14: Narodna nošnja Bosne i Hercegovine koja je nadahnula proces kreiranja
<https://narodni.net/tradicionalne-hrvatske-narodne-nosnje/>

Slika 15: Vlasništvo autorice

Slika 16: Vlasništvo autorice

Slika 17: Vlasništvo autorice

Slika 18: Vlasništvo autorice

Slika 19: Vlasništvo autorice

Slika 20: Vlasništvo autorice

Slika 21: Vlasništvo autorice

Slika 22: Vlasništvo autorice

Slika 23: Vlasništvo autorice

Slika 24: Vlasništvo autorice

Slika 25: Vlasništvo autorice

Slika 26: Vlasništvo autorice

Slika 27: Vlasništvo autorice

Slika 28: Vlasništvo autorice

Slika 29: Vlasništvo autorice

Slika 30: Vlasništvo autorice

Slika 31: Vlasništvo autorice

Slika 32: Vlasništvo autorice